

(३) आधुनिक भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास

- १) युरोपियन आणि अँग्लो – ब्रिटिश युद्धे
- २) ब्रिटिश प्रशासन – गव्हर्नर जनरल्स आणि व्हाईसरॉयांची भूमिका
- ३) ब्रिटिश राजवटीतील घटनात्मक सुधारणा, कायदे, आयोग व समित्या

१) युरोपियन आणि अँग्लो – ब्रिटिश युद्धे

- १) खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?
  - a) १७६५ मध्ये ईस्ट इंडिया कंपनीला बंगालच्या नवाबाकडून 'दिवाणी सनद' मिळाली.
  - b) १८३३ ची सनद प्रशासनाचे विकेन्द्रीकरण करणारी म्हणून प्रसिद्ध आहे.
  - c) व्हाईसरॉय हा भारतीय प्रशासनाचा प्रमुख स्पर्धा परीक्षेमधून निवडला जाई.
  - d) १८६९ मध्ये घेण्यात आलेल्या स्पर्धा परीक्षेमध्ये सुरेन्द्रनाथ बॅनर्जी, बिहारीलाल गुप्ता, रमेशचंद्र दत्त हे यशस्वी झाले होते.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) आणि (b) फक्त २) (b) आणि (c) फक्त
- ३) (a), (b) आणि (d) फक्त ४) (a) फक्त (d)
- 1) Which of the following statements are correct ?
  - a) In 1765, Nawab of Bengal granted 'Diwani Rights' to East India Company.
  - b) The Charter of 1838 is famous for decentralization of administration.
  - c) Viceroy, the head of Indian administration was selected through competitive exam.
  - d) Surendranath Banerjee, Biharilal Gupta, Ramesh Chandra Dutta were successful in the competitive exam held in 1869.

Answer options :

- 1) Only (a) and (b) 2) Only (b) and (c)
- 3) Only (a), (b) and (d) 4) Only (a) and (d)
- २) १७९८ या वर्षी लॉर्ड वेलस्लीने त्याच्या कोणासोबतच्या पहिल्या सहायक युती करारावर स्वाक्षरी केली ?
  - १) अवधचा नवाब २) हैद्राबादचा निझाम
  - ३) बंगालचा निझाम ४) लखनौचा निझाम
- 2) With whom did Lord Wellesley sign his first Subsidiary Alliance Treaty in the year 1798?
  - 1) Nizam of Awadh 2) Nizam of Hyderabad
  - 3) Nizam of Bengal 4) Nizam of Lucknow
- ३) इ. स. १८३७ च्या उठावात शिंदे व निजाम यांनी भाग घेतला असता तर उठाव यशस्वी झाला असता असे ..... हा गव्हर्नर जनरल म्हणाला.
  - १) लॉर्ड डलहौसी २) लॉर्ड रिपन
  - ३) लॉर्ड माऊंटबॅटन ४) लॉर्ड कॅनिंग
- 3) In 1857 uprising ..... Governor General said that, had Shinde and Nizam participated, then uprising would have been successful.
  - 1) Lord Dalhousie 2) Lord Ripon
  - 3) Lord Mountbatten 4) Lord Canning

- ४) इ.स. १८५७ च्या उठावाच्या वेळी इंग्रजांच्या कोणत्या कर्तबगार सेनानींनी महत्त्वाची भूमिका बजावली होती ?
अ) नील, हॅव्लॉक
ब) औटरॅम, लॉरेन्स बंधू
क) कॅम्पबेल, सर ह्यूम रोज
ड) विल्यम डिग्बी, कॉलिन क्लार्क

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ आणि ब फक्त   २) ब आणि क फक्त   ३) अ, ब आणि क फक्त   ४) ब, क आणि ड फक्त

- 4) During the uprising of 1857 which British Superior Military Officers played an Important role ?
a) Neill, Havelock   b) Outram, Lawrence Brothers
c) Campbell, Sir Hume Rose   d) William Digby, Colin Clark

Answer Options :

- 1) a and b only   2) b and c only   3) a, b and c only   4) b, c and d only

- ५) १८५७ चा उठाव दडपण्यासाठी महाराष्ट्रातील कोणत्या राज्यकर्त्यांनी इंग्रजांना मदत केली होती ?
a) पठचा राजा भगवंतराय निळकंठ   b) श्रीमंत मालोजीराव सावंत
c) नानासाहेब पेशवे   d) नागपूरची बांकाबाई भोसले

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) फक्त (b)   २) (a), (b) आणि फक्त (c)
३) (b), (c) आणि फक्त (d)   ४) फक्त (d)

- 5) Which ruler of Maharashtra helped the Britishers to crush the 1857 Rebellion ?
a) Raja of Peth Bhagvantrao Nilkanth   b) Srimant Malojirao Sawant
c) Nanasaheb Peshwa   d) Bankabai Bhosale of Nagpur

Answer options :

- 1) Only (a) and (b)   2) Only (a), (b) and (c)
3) Only (b), (c) and (d)   4) Only (d)

- ६) १८५७ च्या उठावाचे नेतृत्व भिल्लांच्या कोणत्या नेत्यांनी केले होते ?
a) काजीसिंग   b) भीमा   c) मोवाशिया नाईक   d) नागोजी नाईक

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) फक्त (b)   २) (b) आणि (c) फक्त
३) (a), (b) आणि फक्त (c)   ४) (b),(c) आणि (d) फक्त

- 6) Which Bhil leader led the 1857 Revolt ?

- a) Kazising   (b) Bhima   c) Mewasia Naik   d) Nagoji Naik

Answer options :

- 1) Only (a) and (b)   2) Only (b) and (c)
3) Only (a), (b) and   4) Only (b), (c) and (d)

- ७) खानदेशातील भिल्लांनी ब्रिटिश राजवटीस विरोध केला होता कारण

i) उत्तर भारतातील उठावाच्या घटनांपासून सातपुडा विभागातील भिल्लांना प्रेरणा मिळाली.

ii) १८५७ च्या उठावाचा कायदा घेऊन भागोजी नाईक व काजीसिंग नाईक उठावात सामील झाले.

iii) काजीसिंग व त्यांच्या सहकाऱ्यांनी सरकारी खजिना व पोस्ट जाळले.

पर्यायी उत्तरे :

- १) i व ii   २) ii व iii   ३) i व iii   ४) वरीलपैकी सर्व

- 7) Bhills in Khandesh protested against British rule because
i) The Bhills of the Satpura division got inspiration from the event of the uprising in North India.
ii) Taking advantage of the revolt of 1857 Bhagoji Naik and Kazising Naik joined the revolt.
iii) Kazising and his associates burnt government treasuries and post offices.

Answer options :

- 1) i and ii   2) ii and iii   3) i and iii   4) All of the above

२) ब्रिटिश प्रशासन – गव्हर्नर जनरल्स आणि व्हाईसरॉयांची भूमिका

- १) वॉसन हेस्टींग्जच्या कारकिर्दीत (१७७२ ते ८५) पुढीलपैकी कोणती गाजलेली प्रकरणे घडली होती ?
अ) रोहीलखंड प्रकरण   ब) नंदकुमारची फाशी
क) चेतसिंग प्रकरण   ड) अवधच्या बेगमचे प्रकरण

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ आणि ब फक्त   २) ब आणि क फक्त
३) ब, क, आणि ड फक्त   ४) वरील सर्व बरोबर

- 1) Which of the following famous cases occurred during the reign of Warren Hastings (1772 to 85)?
a) Rohilkhand case   b) Execution of Nandkumar
c) Chetsingh case   d) The Awadh Begum's case

Answer options :

- 1) a and b only   2) b and c only
3) b, c and d only   4) All of the above are correct

- २) मुंबईचा पहिला शासक म्हणून इंग्रजांनी कोणाची नेमणूक केली होती ?
१) जॉन फ्रान्सिस   २) जॉर्ज ऑक्सेंडेन
३) अल्बर्ट ज्युनियर   ४) अँड्र्यू गिल्बर्ट

- 2) Who was appointed as the first ruler of Mumbai by the Britishers?
1) John Francis   2) George Oxenden
3) Albert Junior   4) Andrew Gilbert

- ३) जून, १८१८ नंतर 'डेक्कन कमिशनर' विभागात कोणकोणत्या जिल्ह्यांचा समावेश होता ?
१) पुणे-नगर-खानदेश   २) नाशिक-सातारा
३) सोलापूर-सांगली-अहमदनगर   ४) रत्नागिरी-रायगड
योग्य पर्याय निवडा.

- १) (a) आणि (b) बरोबर आहेत   २) (b) आणि (c) बरोबर आहेत
३) (a),(b) आणि (c) बरोबर आहेत   ४) सर्व बरोबर आहेत

- 3) After June, 1818, which district were included in 'Deccan-Commrissioner' area ?
a) Pune Nagar - Khandesh   b) Nashik -Satara
c) Solapur - Sangli- Ahmednagar   d) Ratnagiri -Raigad

Select the correct option :

- 1) (a) and (b) are correct   2) (b) and (c) are correct
3) (a), (b) and (c) are correct   4) All are correct

- ४) भारताच्या गव्हर्नर जनरल पदावर लॉर्ड डलहौसी असताना पुढीलपैकी कोणत्या गोष्टीची स्थापना झाली नाही?
१) सार्वजनिक बांधकाम विभाग
२) पहिली तीन विद्यापीठे
३) भारतातील पहिली रेल्वेलाइन
४) आधुनिक पोस्टाची पद्धत
- 4) Which of the following was not established when Lord Dalhousie was the Governor General of India?
1) Department of Public Works
2) First Three Universities
3) India's first Railway Line
4) Modern Postal System
- ५) १८९६ या वर्षी आलेल्या प्लेग साथीच्या वेळी मुंबईचे प्लेग आयुक्त म्हणून कोणाची नेमणूक करण्यात आली होती?
१) लॉर्ड डलहौसी
२) डब्ल्यू. सी. रँड
३) ए. ओ. ह्यूम
४) जेम्स बर्कले
- 5) Who was appointed as the Plague Commissioner of Mumbai during the Plague of 1896?
1) Lord Dalhousie
2) W. C. Rand
3) A. O. Hume
4) James Barkley
- ६) गव्हर्नर रिचर्ड टेंपलने कोणत्या भारतीय नेत्याचा उल्लेख 'द मोस्ट डेंजरस मॅन' असा केला होता?
१) महात्मा गांधी
२) लोकमान्य टिळक
३) न्यायमूर्ती म. गो. रानडे
४) सुभाषचंद्र बोस
- 6) Which Indian leader was referred to by Governor Richard Tempel as 'The Most Dangerous Men'?
1) Mahatma Gandhi
2) Lokmanya Tilak
3) Justice M. G. Ranade
4) Subhash Chandra Bose
- ७) "ब्रह्मो समाज हिंदूवाद सोडण्यास नाखूष आहे, परंतु उदारमतवाद आणि पाश्चात्य प्रभावाला प्रतिसाद देण्यास तयार आहे." असे कोणाचे म्हणणे आहे.
१) श्रीमती कोलेट
२) आत्मीय सभा
३) मुनियार विल्यम
४) रामसे मॅकडोनाल्ड
- 7) "The Brahmo Samaj was unwilling to desert Hinduism, but was willing to become liberal and respond to the impact of Western faith." Whose words are these?
1) Miss Colet
2) Atmiya Sabha
3) Munier Williams
4) Ramsay MacDonald
- ८) ब्रिटिश काळात भारतीयांसाठी लष्करात कोणते उच्च पद होते?
१) सरदार
२) सुभेदार
३) हवालदार
४) कॅप्टन
- 8) Which was the highest position for Indians in military in British period?
1) Sardar
2) Subhedar
3) Hawaldar
4) Captain

३) ब्रिटिश राजवटीतील घटनात्मक सुधारणा, कायदे, आयोग व समित्या

- १) विशिष्ट स्थावर मालमत्तेचा ताबा मिळविण्याचा हक्क असलेली व्यक्ती ती खालील रीतीने परत मिळवू शकते:
१) विशिष्ट मदत कायदा १९६३
२) नागरी प्रक्रिया संहिता १९०८
३) भारतीय करार कायदा १८७२
४) मालमत्ता हस्तांतरण कायदा १८८२
- 1) A person entitled to the possession of specific immovable property may recover it in the manner provided by :
1) Specific Relief Act 1963
2) Code of Civil Procedure 1908
3) The Indian Contract Act 1872
4) Transfer of Property Act 1882

- २) मुंबई व मद्रास येथे प्रांतिक कायदेमंडळाची निर्मिती कोणत्या कायद्यान्वये झाली होती ?
१) रेग्युलेटिंग ॲक्ट
२) १८३३ चा कायदा
३) भारत सरकारचा कायदा (१८५८)
४) १८६१ चा कायदा
- २) Which Act created the Bombay and Madras Provincial Legislatures ?
1) Regulating Act
2) Act of 1833
3) Government of India Act (1858)
4) Act of 1861
- ३) इ.स. १९१९ मध्ये ब्रिटिश सरकारने घटनात्मक सुधारणा दिल्या कारण .....
अ) क्रांतिकारकांच्या चळवळीमधून भारतीयांच्यात असंतोष वाढला
ब) काँग्रेस व मुस्लीम लीग यांच्यातील युती
क) जहाल व मवाळ यांच्यातील युती
ड) पहिल्या महायुद्धाने निर्माण केलेली राजकीय परिस्थिती
- पर्यायी उत्तरे :**
१) अ आणि ब फक्त
२) ब आणि क फक्त
३) ब, क आणि ड फक्त
४) वरील सर्व
- ३) In 1919 the British Government started the Constitutional Reforms because
a) Increased dissatisfaction among Indians due to the revolutionary movement
b) Alliance between Congress and Muslim League
c) Alliance between Extremist and Moderates
d) The political situation created by the First World War.
- Answer Options :**
1) a and only
2) b and c only
3) b, c and d only
4) All of the above are correct
- ४) १७ ऑगस्ट १९३२ रोजी दलितांना स्वतंत्र मतदार संघ देणारा 'जातीय निवाडा' कोणत्या ब्रिटिश पंतप्रधानाने जाहीर केला ?
१) क्लेमेंट ॲटली
२) बेंजामिन डिझरायली
३) विंस्टन चर्चिल
४) रॅम्से मॅकडोनाल्ड
- ४) On 17 August 1932, which British Prime Minister announced the 'Communal Award' to give separate electorates to Dalit ?
1) Clement Attlee
2) Benjamin Disraeli
3) Winston Churchill
4) Ramsay MacDonald
- ५) कारखाना कायदा १९४८ ..... रोजी स्वतंत्र भारताच्या संविधान सभेने मंजूर केला.
१) २६ जानेवारी १९४८
२) २४ ऑक्टोबर १९४८
३) २२ एप्रिल १९४९
४) २८ ऑगस्ट १९४८
- ५) The Factories Act 1948 was passed by the Constituent Assembly of independent India on .....
1) 26 January 1948
2) 24 October 1948
3) 22 April 1949
4) 28 August 1948
- ६) कारखाना कायदा १९४८ ..... रोजी लागू झाला.
१) १ एप्रिल १९४९
२) २४ ऑक्टोबर १९४८
३) २२ एप्रिल १९४९
४) २८ ऑगस्ट १९४८
- ६) The Factories Act 1948 came into force on .....
1) 1 April 1949
2) 24 October 1948
3) 22 April 1949
4) 28 August 1948

- ७) भारतीय संसदेने कोणत्या वर्षी प्रतिबंधक स्थानबद्धतेचा कायदा (The Preventive Detention Act) पारित केला ?
१) सन १९४९   २) सन १९५०   ३) सन १९४७   ४) सन १९६०
- 7) In which year the Indian Parliament passed the Preventive Placement Act (Dahash Zirshinshpirinsh Ushinshpinlep Ali)?
1) Year 1949   2) Year 1950   3) Year 1947   4) Year 1960
- ८) महाराष्ट्र नागरी सेवा (वर्तणूक) नियम १९७९ कधी पासून अंमलात आले ?
१) १५ ऑगस्ट १९८१   २) १२ जुलै १९७९   ३) १२ जुलै १९८१   ४) १५ जुलै १९७९
- 8) When did the Maharashtra Civil Services (Conduct) Rules, 1979 come into force?
1) 15 August 1981   2) 12 July 1979   3) 12 July 1981   4) 15 July 1979
- ९) क्रिमिनल प्रोसिजर कोड, १९७३ मध्ये प्रकरण VIIA कोणत्या दुरुस्तीद्वारे समाविष्ट करण्यात आले ?
१) १९८८   २) १९९३   ३) २००५   ४) २००९
- 9) By which amendment was Chapter VIIA inserted into the Code of Criminal Procedure, 1973?
1) 1988   2) 1993   3) 2005   4) 2009
- १०) फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ मध्ये कलम ५४A कोणत्या दुरुस्तीद्वारे समाविष्ट करण्यात आले ?
१) २००५   २) २००९   ३) २०१७   ४) २०१९
- 10) By which amendment was Section 54A inserted into the Code of Criminal Procedure, 1973?
1) 2005   2) 2009   3) 2017   4) 2019
- ११) दुरुस्तीपूर्वी - मर्यादा कायदा जम्मू आणि काश्मीर राज्य वगळता संपूर्ण भारतामध्ये विस्तारित आहे. वर्षात 'जम्मू आणि काश्मीर राज्य वगळता' हा शब्द वगळण्यात आला आहे:
१) २०१७   २) २०१८   ३) २०१९   ४) २०२०
- 11) Before amendment - Limitation Act extends to the whole of India except the State of Jammu and Kashmir. The word 'except the State of Jammu and Kashmir' is omitted in the year :
1) 2017   2) 2018   3) 2019   4) 2020
- १२) १ नोव्हेंबर १९५८ रोजी गव्हर्नर जनरल लॉर्ड कॅनिंग यांनी राणीचा जाहीरनामा कोणत्या ठिकाणी वाचून दाखविला ?
१) कलकत्ता   २) अलाहाबाद   ३) दिल्ली   ४) मेरठ
- 12) At which of the following places 'Queens Declaration' was read by Governor General Lord Canning on 18t November 1858 ?
1) Calcutta   2) Allahabad   3) Delhi   4) Meerut
- १३) इ.स. १९१९ च्या कायद्यामध्ये खालीलपैकी कोणत्या तरतुदी होत्या ?
a) भारत मंत्र्यांचे वेतन भारतीय तिजोरीतून द्यावे.
b) या कायद्याने लोकसेवा आयोगाची स्थापना झाली.
c) इंडिया कौन्सिलचे महत्त्व कमी झाली.
d) या कायद्याने केंद्र व राज्य सरकारच्या विषय सूचीचे विभाजन करण्यात आले.
- पर्यायी उत्तरे :**
१) (a) आणि (b) फक्त   २) (b) आणि (c) फक्त
३) (b), (c) आणि (d) फक्त   ४) (a), (b) आणि (c) फक्त

- 13) Which of the following provisions were made through 1919 Act ?
- Salaries of Secretary State of India was from Indian expenditure.
  - Public Service Commission was established through this Act.
  - Importance of India Council was reduced.
  - This act made provision for classification of the Central and State subjects.

Answer options :

- (a) and (b) only
- (b) and (c) only
- (b), (c) and (d) only
- (a) (b) and (c) only

उत्तरे

(३) आधुनिक भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा इतिहास

१) युरोपियन आणि अँग्लो - ब्रिटिश युद्धे

१-३   २-२   ३-४   ४-३   ५-४   ६-३   ७-४

२) ब्रिटिश प्रशासन - गव्हर्नर जनरल्स आणि व्हाईसरॉयांची भूमिका

१-४   २-२   ३-१   ४-२   ५-२   ६-३   ७-४   ८-२

३) ब्रिटिश राजवटीतील घटनात्मक सुधारणा, कायदे, आयोग व समित्या

१-२   २-४   ३-४   ४-४   ५-४   ६-१   ७-२   ८-२   ९-२   १०-१
११-३   १२-२   १३-३